

שמייני עצרת

ביום השמייני עצרת תהיה לכם

(במדבר כ"ט, ל"ה)

רגל בפני עצמו

שְׁבַעַת יָמִים תִּקְרִיבוּ אֶשֶׁה לָּהּ, בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה
לָכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אֶשֶׁה לָּהּ עֲצֶרֶת הוּא כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ.

(ויקרא כ"ג, לט)

בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן שֶׁבַתוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שֶׁבַתוֹן.

(שם, שם, לט)

בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם, כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ.
וְהִקְרַבְתֶּם עֲלֶיהָ אֶשֶׁה רֵיחַ נִיחַח לָהּ פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד, כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה
שֶׁבַעַת תָּמִימִם.

(במדבר כ"ט, לה-ו)

שמיני — רגל בפני עצמו

(סוכה מ"ז, א)

ההלל והשמחה שמונה. כיצד? — מלמד שחייב אדם בהלל ובשמחה
ובכבוד יום-טוב האחרון של חג כשאר כל ימות החג. מנא הני מילי
[ששמיני חייב בשמחה]? — דתנו רבנן: והיית אך שמח — לרבות
לילי יום-טוב האחרון.

(סוכה מ"ח, א)

ר' יהודה אומר: — — — היה מנסך כל שמונה.

(סוכה מ"ח, ב)

א"ר אלעזר: הני שבעים פרים [של חג] כנגד מי? כנגד שבעים
אומות [לכפר עליהם]. פר יחידי [של שמיני עצרת] למה? — כנגד אומה
יחידה. משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו: עשו לי סעודה גדולה.
ליום אחרון אמר לאוהביו: עשה לי סעודה קטנה, כדי שאהנה
ממך. אמר ר' יוחנן: אוי להם לאומות העולם שאבדו ואין יודעין מה

שאבדו. שבזמן שביית המקדש קיים, מזבח מכפר עליהם, ועכשיו — מי
מכפר עליהם?!

(טוכה ג-ה, ב)

סעודה קטנה זאת בשמיני עצרת, שייכת רק לאומה הישראלית, והשמחה לא הזכרה
בה רק ברמז, והיית אך שמח לרבות וכו', נגד ישראל בעולם הזה. אבל לעתיד לבוא שיהיה
שמו אחד לכל העולם, אז תתגדל השמחה לישראל. כמו שאמרו: עתיד הקב"ה לעשות סעודה
גדולה לזרעו של יצחק וכו'. ועל זה אמר הכתוב: „הגדיל ד' לעשות עמנו” — סעודה גדולה
— „היינו שמחים יותר.

(מהרש"א, שם)

ביום השמיני עצרת, זה שאמר הכתוב (תהלים ק"ט) תחת
אהבתי ישטנוני ואני תפלה. את מוצא, בחג ישראל מקריבין שבעים
פרים על שבעים אומות. אמרו ישראל: רבון העולמים! הרי אנו מקריבין
עליהם שבעים פרים והיו צריכין לאהוב אותנו, [והם שונאים אותנו]
שנאמר תחת אהבתי ישטנוני. לפיכך אמר להם הקב"ה: עכשיו הקריבו
על עצמכם — ביום השמיני עצרת תהיה לכם.

והקרבתם עולה אשה ריח ניחח לד' פר אחד, איל אחד —
משל למלך שעשה סעודה, וזימן כל בני-אדם שבמדינה בשבעת ימי המשתה,
כיון שעברו שבעת ימי המשתה, אמר לאוהבו: כבר יצאנו ידינו מכל
בני המדינה, נגלגל אני ואתה במה שתמצא, ליטרא של בשר או של
דג או ירק. כך אמר הקב"ה לישראל: ביום השמיני עצרת תהיה לכם,
גלגלו במה שאתם מוצאים בפר אחד ואיל אחד.

(במדבר רבה, פ' כ"א)

כבנים הנפטרים מאביהם והוא אומר להם: קשה עלי פרידתכם!
עכבו עוד יום אחד.

(רש"י, במדבר כ"ט, לו)

א"ר לוי כך עלתה דעתו של הקב"ה, ליתן לישראל רגל אחד
בכל חודש שבקיץ. בניסן — פסח, באייר — פסח קטן, בסיון — עצרת,
ועל ידי עבירות ומעשים רעים שהיו בידם ניטלו מהם שלשה, תמוז
אב אלול, ובא תשרי ופרע לשלשתן. ראש השנה כל קבל [לעומת]
תמוז, צומא רבא — כל קבל אב, שבעת יומא חגא — כל קבל אלול.
אמר הקב"ה: של אחרים הוא פורע ושלנו אינו פורע, תן לנו משלו

ויבוא ויטול את שלו, לפיכך צריך הכתוב לומר: ביום השמיני
— עצרת.

(פסיקתא-בובר, ביום השמיני עצרת)

א"ר יהושע בן לוי: ראויה היתה עצרת של חג להיות רחוקה
חמשים יום, כשם שעצרת של פסח רחוקה חמשים יום — — —
בפסח על ידי שישראל יוצאין מן החורף לקיץ ואין טרחות הדרכים
קשה. לפיכך היא רחוקה ממנו חמשים יום, אבל בחג על ידי שישראל
יוצאין מן הקיץ לחורף וטרחות הדרכים קשה, לפיכך אינה רחוקה ממנו
חמשים יום. [אמר הקב"ה: עד שהם כאן יעשו את העצרת — נוסחא
אחרת].

(שם)

מאימתי מזכירין גבורות גשמים [משיב הרוח ומוריד הגשם]? —
רבי אליעזר אומר: מיום טוב הראשון של חג. רבי יהושע אומר:
מיום טוב אחרון של חג. — — — רבי יהודה אומר: העובר לפני התיבה
ביום טוב האחרון של חג, האחרון [בעל המוסף] מזכיר, הראשון [בעל
שחרית] אינו מזכיר.

(תענית ב, א)

ד"א: ביום השמיני עצרת. להלן את אומר עצרת לד' אל קיך
וכאן עצרת תהיה לכם, א"ר חנינא בר אדא: בפסח אני נועל בפניכם
את הרוחות ואת הגשמים, בשביל שתזקקו למלאכת השדה. אבל עכשיו
בחג, אתם נועלים עצמיכם מלפני, ואני פותח לכם את האוצרות
שבהם הרוחות ואוצרות שבהם הגשמים, הוי עצרת תהיה לכם.

(פסיקתא-בובר, נוסחא אחרת)

שמיני עצרת חג בפני עצמו, ביה נביעו דאורייתא לאשקאה
אילנא דאיהו נטוע בגן, ושרשוי וענפוי איהו כגוונא דחוג הארץ, דכל
חגין מתחגגין בה.

(תקוני זוהר, תקונא תליטר)

הדר הוא

והנה טעם כל הפרשה, תחוגו את חג ה' הגדול שבעת ימים
שבמעשה בראשית, ותסמכו להם השמיני-עצרת, כענין שנאמר „למנצח

על השמינית". וגם: באותן השבעה תקחו בהם פרי עץ הדר - - -
אבל בשמיני אין צריך כי הוא עצמו הדר.

(רמב"ן, ויקרא כ"ג, מ)

כולו לה'

ואם תשאל שמיני עצרת שיש בו שמחה גדולה לישראל, למה
לא היה נוטל בו [ד' מינים]? התשובה: שיום שמיני עצרת כולו לשם
יתברך - - - ואם כן אין צריך זכרון אחר. - - - וחג השבועות
גם כן אינו צריך הזכרה אחרת, כי עיקר הרגל אינו אלא מצד מתן
תורתנו, והיא זכרוננו הגדול ליישר כל אורחותינו.

(החנוך, מצוה שכ"ד)

והחי יתן אל לבו...

ומה שנראה לי ברמזי הקרבנות האלה, הוא בדרך תורני ובדרך
עיוני. הדרך הראשון, התורני, אפשר לדורשו כפי חז"ל שאמרו שהשבעים
פריים היו רמז לשבעים אומות, - - - שהיו ישראל מקריבין אותם
כדי שיתקיימו בעולם אותם האומות. - - - והדרך השני המדעי-
העיוני הוא: לזכור האדם ימי חייו וענינו בהם, כדי שיתן אל
לבו מה יהיה סוף ימי חייו - - - וכמו שאמר ימי שנותנו בהם
שבעים שנה, וכנגדם היו שבעים פריים בחג הזה הכולל שבעת הימים,
שגם הם רמז לעשירות ימיו, וכמו שנקרא חג האסיף שמורה על אסיפת
האדם אל עמיו.

(אברבנאל, פ' פנחס)

אך שמח

"והיית אך שמח - מכאן לרבות לילי יו"ט האחרון לשמחה" -
ביום ראשון של סוכות ישנן שלש מצות: סוכה, אתרוג ושמחה.
בשאר ימי החג - רק שתים: סוכה ושמחה (שהרי אתרוג מדאורייתא
אינו אלא ביום הראשון). ועצרת אין לה אלא מצוה אחת: שמחה -
והיית אך שמח...

(חתם סופר)

חג האחדות

הצדיק ר' ישראל מרוזין ז"ל היה מפרש את המעשה בגר על שמיני
עצרת. הגר בא אל הלל ואמר לו: גיירני ע"מ שתלמדני את כל התורה
כולה על רגל אחת (שבת ל"א, א) כלומר: שתגלה לי את עיקר הטעם

של עצרת שהוא „רגל בפני עצמו“. ועל זה השיב לו הלל: „מה דעלך סאני לחברך לא תעביד“ — עצרת היא חג האחדות, „קשה עלי פרידתכם“.

(מאוצרנו העתיק, ב. יאושזון)

רבו שמחה

כתוב אחד אומר: „והיית אך שמח“. בכל מקום שנאמר אך אינו אלא מיעוט, ובאו חז"ל ודרשוהו כריבוי „לרבות לי"י יו"ט האחרון“. וכתוב אחד אומר: „ארבעים יכנו" ובאו חז"ל והעמידוהו על שלשים ותשע — „ואתי רבנן ובצרי חדא" (מכות כ"ב, ב.). ללמדך: כך הוא דרכם של חז"ל, בנוגע לשמחה הם מרבים גם ממיעוט ובנוגע למלקות, לצער, הם ממעטים גם כשהריבוי מפורש...

(בית יעקב)

בין ישראל לעמים

בסוכות נבדלין בני ישראל מהאומות ע"י מצות סוכה שהיא דירה מיוחדת לכל האזרח בישראל. ולכן דוקא בחג מקריבים ע' פרים כנגד ע' אומות, לומר: שכל מה שישראל נבדלים לעצמם בזה הם מזכים לכל העולם. וכמו כן בביהמ"ק ע"י שהיו ישראל נבדלים האירו לכל העולם. וכן מצינו באברהם אבינו ע"ה שביקש לקרב את כל העולם אל הקב"ה. ואמר לו: לך לך וגו' — כשתהיה נבדל בפני עצמך, על ידי זה „ונברכו בך כל משפחות האדמה“.

(שפת אמת)

שבעה ימים - שבעה שבועות

אמרו במדרש ששמיני-עצרת היה צריך להיות נ' יום אחרי החג כמו עצרת שלאחר הפסח, אלא שאין הקב"ה מטריח את ישראל בימות החורף.

הענין הוא: כמו ביציאת מצרים, מנו מ"ט ימי-טוהר אחרי שנגאלו, כמו כן בימים אלו — ר"ה ויוה"כ — שנגאלו מיצר-הרע, צריכים ג"כ ימי-טוהר בשביל לזכות לתורה. אלא שבחסד ה' החופף עלינו, בעזר מצות הסוכה והלולב, נעשית הטהרה של שבעה שבועות ימי-הספירה בשבעה ימי החג, וזוכין מיד לשמחת התורה בשמיני-עצרת.

(שם)

שמחת העצמיות

שמיני עצרת הוא החג היחידי שאינו מסתמל בשום דבר. אין בו לא מצה ולא סוכה, לא שופר ולא ארבעה מינים, אף גם אינו מסמן שום מאורע היסטורי (כגון: שבועות — מתן תורה) — עצרת רגל בפני עצמו. בשמיני עצרת אנו מגיעים למדרגה של השמחה העליונה שאינה זקוקה לשום סמל חצוני. זוהי השמחה שבעצמיותו של אדם, בעצמיותה של הנשמה. האדם מלא עצב ודאגה רק בשעה שהוא רחוק מעצמו, אולם משעה שהאדם נעשה קרוב אל עצמו, מיד זמן שמחתו באה. שמיני עצרת רגל בפני עצמו — שמחת העצמיות.

עצונו של יום

בכל הימים הטובים אנו אומרים: חג הפסח, חג השבועות וכו' מקדימים אנו ומדגישים ראשית-כל את החג. לא כן בשמיני עצרת שבו אנו אומרים „את יום השמיני חג העצרת הזה” — הדגשת היום קודמת. מפני שביו"ט זה אנו צריכים לבוא למדרגה כזו שנרגיש את הקדושה בעצם היום, בעצם מהותו של הזמן — „האי יומא דקא גרים”.

שמחת תורה

שני ימים טובים יש לנו שנקראו בשם עצרת סתם: חג השבועות ושמיני עצרת. ושניהם שוים בזה שאין בהם שום סמלים, כי כל החגים באים כשמחה של מצוה, ואילו שני אלה באים כשמחה של תורה. המצוות הן מעשיות. לא כן התורה — כולה רוחניות, אצילות שבאצילות. שמחת התורה אינה זקוקה אפוא לשום סמל מעשי, ממשי.

(הרמ"א עמיאל שליט"א)

לְשִׁמְחַת תּוֹרָה

סִיר תִּימְנִי

רשום מפני י. עדאקי
ע"י מ. רבינוביץ.
GIOVIALE

Sim-chu na sim-chu na be-sim-chat hal-to - ra sim-chu na sim-chu na

Fine

be-sim - chat hal - to - ra yis-me-chu a-hu-vim be-sim-chat hal-to - ra.

יְשָׂמְחוּ בְּרוּכִים בְּשִׁמְחַת הַתּוֹרָה

יְשָׂמְחוּ גְבוּרִים בְּשִׁמְחַת הַתּוֹרָה.

יְשָׂמְחוּ נָא בְּשִׁמְחַת הַתּוֹרָה!

יְשָׂמְחוּ אַהוּבִים בְּשִׁמְחַת הַתּוֹרָה.

שמחת העצמיות

שמיני עצרת הוא החג היחידי שאינו מסתמל בשום דבר. אין בו לא מצה ולא סוכה, לא שופר ולא ארבעה מינים, אף גם אינו מסמן שום מאורע היסטורי (כגון: שבועות — מתן תורה) — עצרת רגל בפני עצמו. בשמיני עצרת אנו מגיעים למדרגה של השמחה העליונה שאינה זקוקה לשום סמל חצוני. זוהי השמחה שבעצמיותו של אדם, בעצמיותה של הנשמה. האדם מלא עצב ודאגה רק בשעה שהוא רחוק מעצמו, אולם משעה שהאדם נעשה קרוב אל עצמו, מיד זמן שמחתו באה. שמיני עצרת רגל בפני עצמו — שמחת העצמיות.

עצומו של יום

בכל הימים הטובים אנו אומרים: חג הפסח, חג השבועות וכו' מקדימים אנו ומדגישים ראשית-כל את החג. לא כן בשמיני עצרת שבו אנו אומרים „את יום השמיני חג העצרת הזה" — הדגשת היום קודמת. מפני שביו"ט זה אנו צריכים לבוא למדרגה כזו שנרגיש את הקדושה בעצם היום, בעצם מהותו של הזמן — „האי יומא דקא גרים".

שמחת תורה

שני ימים טובים יש לנו שנקראו בשם עצרת סתם: חג השבועות ושמיני עצרת. ושניהם שוים בזה שאין בהם שום סמלים, כי כל החגים באים כשמחה של מצוה, ואילו שני אלה באים כשמחה של תורה. המצוות הן מעשיות. לא כן התורה — כולה רוחניות, אצילות שבאצילות. שמחת התורה אינה זקוקה אפוא לשום סמל מעשי, ממשי.

(הרמ"א עמיאל שליט"א)

לְשִׁמְחַת תּוֹרָה

שִׁיר תִּימְנִי

רשום מפני י. עראקי
ע"י מ. רבינוביץ.

GIOVIALE

Sim-chu na sim-chu na be-sim-chat hat-to-ra sim-chu na sim-chu na
 Fine
 be-sim-chat hat-to-ra yis-me-chu a-lu-vim be-sim-chat hat-to-ra.

יְשַׁמְחוּ בְרוּכִים בְּשִׁמְחַת הַתּוֹרָה

יְשַׁמְחוּ גְבוּרִים בְּשִׁמְחַת הַתּוֹרָה.

שְׁמַחוּ-נָא בְּשִׁמְחַת הַתּוֹרָה!

יְשַׁמְחוּ אֱהוּבִים בְּשִׁמְחַת הַתּוֹרָה.